

RIGSBUDSMANDEN I GRØNLAND

Samtlige ministerier mv.

Dato: 13. marts 2015

J.nr.: 323-0001

Indberetning fra rigsombudsmanden i Grønland

Indhold:

- *Inatsisartuts forårssamling indledt – forslag til finanslov til behandling*
- *Fortsat uro om Thulesag – Selvstyret iværksætter uvildig udredning*
- *Siumuts folketingsmedlem Doris Jakobsen er tilbage i Folketinget efter orlov*
- *Departmentschef Svend Hardenberg fritaget fra tjeneste*
- *Formand for Naalakkersuisut under pres fra medierne*
- *NunaMinerals i krise. Truende konkurs, men mulig redningsplan*
- *GrønlandsBanken aflægger årsregnskab med lille fremgang*
- *Royal Greenland opnår godt årsresultat*
- *Future Greenland – erhvervskonference i maj.*
- *Kold og lang vinter giver problemer for skibsfarten*

***

Inatsisartuts forårssamling

Grønlands landsting, Inatsisartut, indledte 6. marts sin forårssamling. Der er planlagt i alt 30 mødedage frem til samlingens afslutning 28. maj.

Et væsentligt punkt på dagsordenen er forslag til finanslov 2015, som skulle have været behandlet i efteråret, men som på grund af udskrivelse af valg måtte udskydes.

Naalakkersuisuts forslag til finanslov for 2015 – som blev præsenteret under overskriften 'Fælles vender vi kajakken' - lægger op til et underskud på ca. 85 millioner kroner i år. Det er Naalakkersuisuts målsætning, at der samlet set skal være balance på DA-saldoen i budgetperioden 2015-2018, hvilket der også budgetteres efter på FFL15. Det forudsætter en økonomisk konsolidering de kommende år, hvis målsætningen skal nås.

Grønland står overfor store økonomiske udfordringer i de kommende år. Antallet af ældre er mærkbart stigende, og befolkningstallet er vigende med en nettoudvandring. I det økonomisk vigtige rejefiskeri er kvoterne sænket gradvis over de senere år på basis af udviklingen i bestanden, og Grønlands Naturinstitut har anbefalet, at kvoten for 2015 fastsættes til 60.000 tons i 2015 mod 73.000 tons i 2014. Gode priser på verdensmarkedet

Rigsombudsmanden i Grønland
Indaleeqqap Aqqutaa 3
Postboks 1030
3900 Nuuk

Kalaallit Nunaanni Rigsombudsmandi
Telefon: (+299) 32 10 01
Telefax: (+299) 32 41 71
E-mail: riomgr@gl.stm.dk
www.rigsombudsmanden.gl

har dog hidtil kunnet opveje faldet i kvoter, således at der fortsat er god økonomi i rejfiskeriet.

Naalakkersuisut arbejder på en samlet holdbarheds- og vækstplan, som vil blive præsenteret i løbet af i år. Temaerne for den langsigtede plan vil omfatte øget uddannelse, fremme af vækst og omstilling til en flerstrengt økonomi, modernisering af den offentlige sektor samt reform af skattesystemet, boligområdet og velfærdsydelser.

Der foreslås loft over offentlige udgifter, hvorved der forventes en besparelse på 50 millioner kroner om året.

En række tiltag og initiativer, som er beskrevet i koalitionsaftalen af december 2014, er ikke medtaget i forslag til finanslov. Ifølge koalitionsaftalen skulle Naalakkersuisut arbejde mod anlæggelse af lufthavne i Qaqortoq, Narsaq og Tasiilaq. Ilulissats lufthavn skulle udvides gennem en forlængelse af landingsbanen, mens Nuuks lufthavn skulle udvides til en atlantlufthavn. Qeqertarsuaq, Qasigiannuguit, Kangaatsiaq samt Nanortalik skulle have grusbane til fly. Der er imidlertid ikke afsat midler til lufthavnsbyggerier i det foreliggende forslag til finanslov. Naalakkersuisoq for finanser, Anda Uldum, har til avisen Sermitsiaq forklaret, at Naalakkersuisut vil anvende første halvdel af 2015 til at analysere og prioritere de delelementer, som er optaget i koalitionsaftalen, hvorefter man vil forelægge en prioriteret plan for udviklingen af fremtidens transportinfrastruktur med forslag til finansieringsmodeller på Inatsisartuts efterårssamling 2015.

Der er ikke i forslag til finanslov afsat yderligere midler til udvikling af landbaserede erhverv og turisme. Heller ikke råstofindustrien, der ligeledes indgår som en af fire 'søjler' i koalitionsaftalen, vil få ekstra fokus.

Grønlands Økonomiske Råd udtaler i en kommentar til finanslovsforslaget, at den økonomiske situation er ganske alvorlig, og at indholdet af den annoncerede holdbarheds- og vækstplan derfor bliver helt afgørende. Formanden, professor Torben M. Andersen, har udtalt til Sermitsiaq, at det især er vigtigt at få sat reformer i værk, ikke kun for at undgå underskud i den offentlige sektor, men også for at skubbe til en udvikling, der skaber økonomisk fremgang.

Fortsat uro om Thule-sag

Sagen om den mistede servicekontrakt på Thule Air Base fortsætter med at skabe politisk uro i Grønland. Senest er det fremkommet, at Naalakkersuisut har iværksat en uvildig udredning af Selvstyrets deltagelse i behandlingen af sagen. Formand for Naalakkersuisut, Kim Kielsen, har ikke ønsket at oplyse kommissorium for undersøgelsen eller hvem der skal forestå undersøgelsen, men avisen AG kunne 11. marts offentliggøre disse detaljer i form af et lækket dokument, som er kommet avisen i hænde fra en anonym kilde.

Det fremgår af AGs oplysninger, at Naalakkersuisut har pålagt advokat Ole Spiermann at afdække hvilke af Selvstyrets enheder, der har deltaget i behandling af sagen og har truffet afgørelser heri, og om disse enheder har haft mandat og har orienteret det politiske niveau i sagen. Det fremgår videre, at den uvildige udredning udarbejdes til internt brug i Naalakkersuisut, og at det vil være op til formanden for Naalakkersuisut og

naalakkersuisoq for udenrigsanliggender, Vittus Qujaukitsoq, at afgøre, hvorledes der skal følges op på udredningens konklusioner. Det angives i kommissoriet, at *”alle involverede skal respektere tavshedspligt under og efter udredningen (...) Ved brud på tavshedspligten under og efter udredningen vil der kunne ske tjenstlige konsekvenser”*. Udredningen skal foreligge senest 1. april 2015.

Samme dag som AG offentliggjorde oplysninger om undersøgelsen og dens kommissorium fremkom svar fra formanden for Naalakkersuisut på et §37-spørgsmål (sv.t. dansk § 20-spørgsmål), hvori Sara Olsvig, IA, stillede en række spørgsmål til sagen. Sara Olsvig spurgte bl.a. til Naalakkersuisuts opfattelse af begrebet ”uvildighed”: *”Skal det forstås således, at en advokatundersøgelse pr. definition objektivt set altid kan karakteriseres som værende ”uvildig”, fordi den foretages af en jurist, der ikke er ansat af Grønlands Selvstyre? Dette også selv om der er en klar økonomisk relation imellem den antagne advokatvirksomhed og Selvstyret?”* Sara Olsvig må her antages at henvise til forhold som også anføres i AGs artikel, nemlig at Spiermann dels har fungeret som hjemmestyrets rådgiver i Selvstyrekommissionen, dels under tidligere landsstyret har leveret en række udredninger til Selvstyret. Kim Kielsen angiver i sin besvarelse, at det er hans opfattelse, *”at den udpegede advokat ikke står i et sådant fast klientforhold til Selvstyret, at undersøgelsen ikke kan betegnes som uvildig”*. Om offentliggørelse af kommissorium og den færdige redegørelse hedder det i besvarelsen: *”Jeg afviser ikke, at undersøgelsens kommissorium og resultat eller dele af disse vil blive fremsendt til Inatsisartut eller offentliggjort på et senere tidspunkt”*.

Under en spørgetime i Inatsisartut 11. marts blev der ligeledes stillet mange spørgsmål til undersøgelsen og dens kommissorium. Kielsen bemærkede her galgenhumoristisk, at eftersom at han forstod, at kommissoriet nu var offentliggjort i AG, så ville han blot henvise medlemmerne af Inatsisartut til at læse det i avisen.

Siumuts folketingsmedlem genindtræder efter orlov

Ved præsentationen af det ny landsstyre i december 2014 oplystes det, at den udpegede naalakkersuisoq for sundhed og nordiske anliggender, Doris Jakobsen, havde taget orlov fra sit hverv som medlem af Folketinget. Doris Jakobsens 1. suppleant, Vittus Qujaukitsoq, blev samtidig præsenteret som ny naalakkersuisoq for udenrigsanliggender, erhverv, arbejdsmarked og handel, hvorfor 2. suppleanten, Nick Nielsen, indtrådte i Folketinget. 10. februar udsendte Selvstyret imidlertid en pressemeddelelse om, at Formanden for Naalakkersuisut havde besluttet at imødekomme Doris Jakobsens begæring om orlov fra Naalakkersuisut, således at hun med omgående virkning kunne genindtræde i Folketinget indtil det kommende folketingsvalg.

Det fremgik af de grønlandske mediers indledende behandling af sagen, at Nick Niensens de facto firing som Siumuts folketingsmedlem var begrundet i manglende tillid. Kim Kielsen udtalte til KNR, at *”særligt Thulesagen har vist, at det er vigtigt at have et medlem i Folketinget med erfaring, og som kan samarbejde med Naalakkersuisut. Derfor har jeg velvilligt givet Doris Jakobsen orlov fra hendes hverv som medlem af Naalakkersuisut indtil Folketingsvalget, sådan at (Siumuts) og Grønlands tilstedeværelse i Folketinget styrkes”*.

Det fremkom efterfølgende, at det var Nick Nielsens udtalelser fra Folketingets talerstol, som havde skabt problemet. Under behandlingen af hasteforespørgsel F15 21. januar gav Nick Nielsen udtryk for, at der efter hans opfattelse havde været et tæt samarbejde mellem regeringen og naalakkersuisut i spørgsmålet om servicekontrakten på Thule Air Base. Nick Nielsen sagde bl.a. følgende: ”Først vil jeg her understrege, at forholdet mellem Grønland og Danmark bygger på selvstyreaf-talen, og deri bliver det præciseret, at det, der ligger i forhold til udenrigsanliggender og sikkerhedspolitiske spørgsmål, har Danmark kompetencen til. Men vi har jo med den danske regering en række aftaler, eksempelvis aftalen, der sikrer, at når det gælder spørgsmål om udenrigsanliggender eller sikkerhedspolitiske spørgsmål, skal vi jo stå sammen og forhandle. Og jeg er ret sikker på, at i denne sag har den grønlandske regering, naalakkersuisut, haft en tæt dialog med den danske regering – det er jeg ret sikker på.”

Disse udtalelser udløste en e-mail fra departementschef Svend Hardenberg, som fra sin private mailadresse skrev følgende: ”I bør udsende et dementi på baggrund af Nick’s efterfølgende udtalelser om, at Naalakkersuisut har været inddraget i forhandlingerne om en ny aftale – det har Naalakkersuisut ikke. Nick har selv siddet i Naalakkersuisut og har ikke været præsenteret for et oplæg eller andet, eller givet mandat til at adm. kan forhandle på deres vegne om en ny aftale.

Du/I kan koordinere det med Vittus [naalakkersuisoq for udenrigsanliggender Vittus Qujaukitsoq]. Den samme meddelelse er sendt til Vittus”.

Oplysningen om departementschefens e-mail gav anledning til skarp kritik fra oppositionen, men Kim Kielsen oplyste efterfølgende, at Hardenberg havde sendt den på hans anmodning, da han selv havde været optaget af at lytte til debatten. I besvarelse af et § 37-spørgsmål om sagen medgav han, at departementschefen ikke burde have anvendt sin private mailadresse.

Nick Nielsen har efterfølgende meldt sig ud af Siumut og har efter det oplyste meldt sig ind i IA.

Under Doris Jakobsens orlov varetages sundhedsområdet af naalakkersuisoq for Familie, Ligestilling og Sociale Anliggender, Martha Lund Olsen, mens Nordisk Samarbejde vil blive varetaget af naalakkersuisoq for Erhverv, Arbejdsmarked og Handel samt Udenrigsanliggender, Vittus Qujaukitsoq.

Departementschef fritaget fra tjeneste

24. februar meddeltes det i en kortfattet pressemeddelelse fra Selvstyret, at departementschef Svend Hardenberg var fritaget fra tjeneste med øjeblikkelig virkning og indtil videre. Der oplystes ingen årsag til fritagelsen.

Hardenberg blev hentet ind som departementschef af Aleqa Hammond efter dennes tiltræden som formand for Naalakkersuisut. I mangel af officiel begrundelse for fyringen har de grønlandske medier opstillet lister over et større antal sager med et uheldigt udkomme, som Hardenberg har haft andel i; men mediernes største interesse samler sig for nærværende om Hardenbergs rolle i forbindelse med den mistede servicekontrakt på Thule Air Base.

Søren Hald Møller er konstitueret som departementschef i Formandens Departement. Søren Hald Møller kommer fra en stilling som styrelseschef i Miljøstyrelsen for Råstofområdet og har siden maj 2014 fungeret som departementschef i Departementet for Natur, Miljø og Justitsområdet.

I Departementet for Natur, Miljø og Justitsområdet bliver afdelingschef Mette Skarregaard Pedersen konstitueret som departementschef.

Kielsen under pres fra medierne

Det fremgår af koalitionsaftalen mellem Siumut, Demokraterne og Atassut, at arbejdet skal baseres på 'ærlighed, troværdighed og åbenhed'. I sin nytårstale (se herom i indberetning af januar 2015) fremhævede Formanden for Naalakkersuisut også netop åbenhed som en bærende værdi for landsstyrekoalitionen. Naalakkersuisuts fåmælted i de tre ovenfor beskrevne sager – om undersøgelse af Thulesags-forløbet, om udskiftning af Siumuts folketingsmedlem og om fritagelsen af departementschefen – har derfor sat Kim Kielsen under et vist pres fra den grønlandske presse. Forud for Inatsisartutsamlingens start afholdt Kielsen et pressemøde med det formål at præsentere Naalakkersuisuts forslag til forårssamlingen; men samtlige spørgsmål efter præsentationen drejede sig om de kontroversielle sager og om forholdet mellem det generelle informationsniveau og koalitionsaftalens målsætning om åbenhed.

NunaMinerals i krise

Det delvist selvstyrejede mineralefterforskningselskab NunaMinerals A/S befinder sig i en alvorlig økonomisk krise. Selskabet, der blev børsnoteret i 2008, måtte i slutningen af 2014 optage et kortfristet lån på 4,5 mio kr fra Selvstyret, men er nuværende tidspunkt ikke i stand til at opfylde dets betalingsforpligtigelser overfor selvstyret og har ingen likviditet til fortsættelse af driften.

Det skyldige beløb forfaldt til betaling 31. januar. Avisen Sermitsiaq erfarer imidlertid, at Selvstyret har givet selskabet en yderligere frist på to uger, således at mulige investorer - herunder Greenland Rare Earth Projects, GREP, der har efterforskningslicens til mineralprojektet Paatusoq - kan undersøge muligheder for en rekonstruktion af selskabet.

Ifølge Sermitsiaqs oplysninger er den ny frist udløst af, at den statsejede Korea Ressource Corporation (Kores) overfor Selvstyret har udtrykt bekymring for sin investering i NunaMinerals. Kores er en central partner for NunaMinerals og bidrog i 2014 med 5,3 mio kr til efterforskningsaktiviteter i forbindelse med Qeqertaasaq-projektet, som omfatter sjældne jordarter og niobium. Selskabets bidrag i 2015 forudses at være 4,7 mio kr. Samarbejdet mellem NunaMinerals og det statsejede koreanske selskab indledtes efter underskrivelsen af en hensigtserklæring i 2012 i forbindelse med Sydkoreas præsidents besøg i Grønland.

I de seneste 25 år er der realiseret to mineprojekter i Grønland, nemlig Nalunaq guldminen i Sydgrønland og Seqi olivinminen ved Nuuk. NunaMinerals har stået bag begge disse

projekter. Endvidere har selskabet i samarbejde med internationale aktører gennemført efterforskningsaktiviteter, som har tilført landskassen betydelige midler.

NunaMinerals' direktør, den grønlandske geolog Ole Christiansen, har været meget direkte i sin kritik af den førte politik på råstofområdet. På en ekstraordinær generalforsamling i selskabet i slutningen af januar udtalte han, at *" valget i 2013 og en efterfølgende ny regering med en politisk kursændring i mineralbranchen var som 11. september for vores selskab "*, og i en artikel i Sermitsiaq tilkendegiver han, at *"Momentum er tabt"*. Han henviser i denne sammenhæng til en survey foretaget af det canadiske Fraser Institute, som viser, at Grønland siden 2013 er faldet fra en 9. til en 41. plads på listen over lande, som mineselskaber finder det attraktivt at operere i. Ole Christiansen har valgt at opsige sin stilling, men fortsætter som direktør for selskabet indtil januar 2016.

GrønlandsBankens årsregnskab

GrønlandsBanken har offentliggjort sit årsregnskab for 2014. Resultatet før skat er 131,4 millioner kroner, hvilket er lidt bedre end resultatet i 2013. Banken udbetaler for tredje år i træk udbytte på 55 kroner pr. aktie eller i alt 99 millioner kroner.

Resultatet er ifølge direktør Martin Kviesgaard skabt på baggrund af stærke erhvervskunder, øget forretningsomfang med privatkunderne og satsning på udvikling af kystfilialeerne.

Martin Kviesgaard oplyser, at 2014 har været præget af udsving. Samlet er udlåns- og garantimængden steget, men erhvervskunderne har holdt lidt igen med investeringer, hvilket har givet fald i udlån i sidste del af året. Til gengæld har der været en stigning på privatområdet.

Grønlandsbanken nedskrivninger på udlån stiger, men tabsprocenten på 0,7 procent er fortsat beskeden. Bankens forventninger for regnskabsåret 2015 er et resultat i niveauet 125 – 145 mio. kroner før kursreguleringer og nedskrivninger.

Royal Greenland opnår godt resultat

Royal Greenland opnåede et overskud for 2013/2014 på 199 millioner kroner før skat. Dette er det bedste resultat før skat i koncernens historie. Regnskabsåret 2013/14 er det fjerde år i træk med vækst i kerneforretningerne og med et solidt overskud. Koncernens egenkapital er vokset til 1.166 millioner kroner, og selskabets soliditet udgør 33,2 procent mod 28,4 procent sidste år. Egenkapitalen er nu større end den nettorentebærende gæld. Royal Greenlands medarbejderstab i Grønland er i de sidste tre regnskabsår forøget med 23 procent svarende til 186 fuldtidsstillinger. Tilvæksten er sket på kysten og i selskabets hovedkontor i Nuuk.

I henhold til aftale med selvstyret er der afsat 34 millioner kroner i udbytte svarende til 25 procent af årets resultat.

Det er selskabets målsætning at blive verdens førende indenfor nordatlantisk seafood. De opnåede resultater giver den finansielle frihed til at realisere denne målsætning.

Selskabets vigtigste produkter er rejer og hellefisk. Torsk fortsat en tabsgivende forretning for Royal Greenland med et tab i regnskabsåret på mere end 30 millioner kroner på grund af lave torskepriser på verdensmarkedet.

Future Greenland

Grønlands Arbejdsgiverforening GA afholder 6.-7. maj en stort anlagt erhvervskonference. Future Greenland 2015 er den 4. i rækken af GA's Future Greenland-konferencer, som GA arrangerer hvert andet år. Titlen for dette års konference er "Vækst og velfærd – scenarier for Grønlands udvikling". Blandt de indbudte talere er dagbladet Politikens chefredaktør, Bo Lidegaard, den administrerende direktør i Dansk Industri, Karsten Dybvad og professor Minik Rosing.

Tidligere direktør for AirGreenland og Tele Greenland, Michael Binzer, skulle ligeledes have deltaget som oplægsholder. Binzer iværksatte ved sin tiltræden i Tele Post en række forandrings- og innovationsprocesser i den selvstyrejede virksomhed, men følte sig i denne proces underløbet af selskabets bestyrelse, og han valgte derfor i efteråret 2014 at fratræde sin stilling. Sideløbende med sin erhvervsvirksomhed var Binzer en aktiv kommentator, og han var kritisk overfor den Aleqa Hammond-ledede landsstyrekoalition og deltog bl.a. – efter sin fratræden fra Tele Post – i den demonstration, der indledte Hammond-landsstyrets fald.

Efter Binzers fratræden fremkom der oplysninger om, at han havde pyntet på sit CV. Binzer skrev herom på sin blog: *"Jeg er ked af at have medtaget ting i mit CV, som ikke er færdiggjorte. Jeg kan ikke ændre det, men bare beklage. En ting, som dog kan undre mig er hvordan en helt konkret person i Formandens Departement [som må antages at være den nu fratrådte departementschef] først nu graver sig dybt ned i min uddannelsesmæssige baggrund. Kan det have noget at gøre med at jeg har været åbenmundet omkring administrationen i Selvstyret, skandalerne og det politiske niveau i Grønland gennem den seneste tid? Og at det er sket efter jeg selv har valgt at sige min stilling op? Det synes jeg er lidt ironisk, når man tænker på hvilke andre anledninger der har været til at undersøge dette."*

Naalakkersuisut meddelte i første omgang – via departementschef i Formandens Departement – at ingen medlemmer af Naalakkersuisut ønskede at deltage i Future Greenland, når Michael Binzer var på talerlisten. Dette medførte protester fra vicelandsstyreformand Anda Uldum, som ikke erindrede at have drøftet sagen i Naalakkersuisut. Naalakkersuisuts trussel om boykot af konferencen havde dog til følge, at Binzer valgte at trække sig som taler. Herefter meddelte Kim Kielsen i en pressemeddelelse, at han alligevel ville deltage: *"Jeg har på baggrund af en opfordring fra GA tirsdag den 17. februar, om at deltage i Future Greenland konferencen, besluttet at deltage i konferencen. Min beslutning sker i forlængelse af, at GA i samme henvendelse har oplyst, at hr. Michael Binzer har valgt, at trække sig som én af hovedtalerne.(...) Naalakkersuisut respekterer fuldt ud GA's egne valg og prioriteringer, og det må GA*

naturligvis også gøre. Nu har sagen løst sig ved, at hr. Michael Binzer selv har trukket sig, som oplægsholder, og det respekterer jeg. Jeg ser frem til en spændende og resultatgivende konference.”

Ved Future Greenland-konferencen i 2013 var der ca 450 deltagere.

Kååååålt!

Vinteren i Grønland i år er helt usædvanlig kold. I Nuuk ligger temperaturerne sjældent over -15, mens Ilulissat har temperaturer omkring -20 og Qaanaaq omkring -30. Der har også i år været usædvanligt store snemængder, og vinteren beskrives af mange som vinteren 'i gamle dage'. Kulden ser foreløbig ikke ud til at ville slippe sit tag.

Kulden giver problemer for skibsfarten, som er hindret af overisninger og islæg fra Sisimiut og nordover. På billedet ses Royal Arctic Lines' fartøj Nuka Arctica, som ankom til Nuuk 6. marts iført 500 tons ekstra is-vinterfrakke i form af overisning.

(Foto: Royal Arctic Line)

Med venlig hilsen

Mikaela Engell

